

Timor et tremor ¹ venerunt super me : et contexerunt me tenebra.

Et dixi : Quis dabit mihi pennas sicut columbae ? Et volabo, et requiescam.

Ecce elongavi fugiens : et mansi in solitudine.

² DIAPSALMA.

Espectabam eum qui saluum me fecit, a pusillanimitate spiritus et tempestate.

Præcipita, Domine, divide linguas eorum : quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate.

Die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas : et labor in medio ejus, et injustitia.

Et non defecit de plateis ejus, usura et dolus.

Quoniam si inimicus ³ + meus ⁴ maledixisset mihi, sustinuissem + utique. ⁵

Et si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo.

Tu vero homo unanims, dux meus et notus meus.

Qui simul mecum dulces capiebas cibos : in domo Dei ambulavimus eum consensu.

Veniat mors super illos : + et ⁶ descendant in infernum viventes.

Quoniam nequitia in habitaculis eorum, in medio eorum.

Ego + autem ⁷ : ad Deum clamavi : et Dominus salvabit me.

Vespere et mane et meridie narro, et annuntiabo : et exaudiet vocem meam.

Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi : quoniam inter multos erant mecum.

Exaudiet Deus, et humiliabit illos, qui est ante secula. ⁸ DIAPSALMA.

Non est illis commutatio, et non timeverunt Deum : extendit manum suam in retribuendo.

Timor et tremor venerunt super me : et contexerunt me tenebra.

Et dixi : Quis dabit mihi pennas sicut columbae, et volabo, et requiescam.

Ecce elongavi fugiens, et mansi in solitudine.

DIAPSALMA.

Espectabam eum qui me saluum faceret, a pusillo animo et tempestate.

Præcipita, Domine, et divide linguas eorum : quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate die ac nocte.

Circumdabit ⁹ eam super muros ejus iniquitas : et labor in medio ejus, et injustitia.

Et non defecit de plateis ejus, usura et dolus : quoniam si inimicus ¹⁰ meus maledixisset mihi, supportassem utique.

Et si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset, absconderem me utique ab eo.

Tu vero homo unanims, dux meus et notus meus : qui simul mecum dulces capiebas cibos : in domo Domini [Ms. add. Dei] ambulavimus eum consensu.

Veniat mors super illos : et descendant in infernum viventes.

Quoniam nequitia in hospitibus eorum, in medio ipsorum [Ms. eorum].

Ego autem ad Dominum [Ms. Deum] ¹¹ clamavi : et Dominus exaudivit me.

Vespere et mane et meridie narro, et annuntiabo : et exaudiet ¹² vocem meam.

Liberavit in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi : quoniam inter multos erant mecum.

Exaudiet Deus, et humiliabit eos, qui est ante secula, et manet in eternum. DIAPSALMA.

Non est enim illis commutatio, et non timeverunt Deum : extendit manum suam in retribuendo illis.

7. Idem cum Augustino ms. pronomen *meus*, jure hic tacet, tum pro *supportassem* legit *sustinuissem* : subsequens versus manifesto librarii errore in eo ms. depravatus est ferme totus.

8. Placuit magis Augustino atque adeo Veronensi etiam antiquario *exclamavi*, ut et paulo post *enarabo*.

9. Interserit Veronens. ms. hic *Dominus* : tum habet eum Augustino alisque, *redimet in pace, et appropinquant mihi, quoniam in multis erant mecum*. *Exaudiet me Dominus* : denique verba, *et manet in eternum*, plane ignorat.

Contaminaverunt testamentum ejus, divisi sunt ab ira vultus ejus : et appropinquavit cor illius.

Molliti sunt sermones ejus super oleum : et ipsi sunt jacula.

Jacta super Dominum curam tuam, et ipse te enutriet : non dabit in eternum fluctuationem justo.

Tu vero, Deus, deduces eos in puteum interitus.

Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos : ego autem sperabo in te -i Domine. ¹³

PSALMUS LV.

IN FINEM, PRO POPULO QUI A SANCTIS LONGE FACTUS EST, DAVID IN TITULI INSCRIPTIONE, CUM TENERENT EUM ALLOPHYLI IN GETH.

Miserere mei, Deus, quoniam conculcavit me homo : tota die + in ¹⁴ pugnam tribulavit me.

Conculcaverunt me inimici mei tota die : quoniam multi bellantes adversum me.

Ab altitudine diei timebo : ego vero in te sperabo.

In Deo laudabo sermones meos, in Deo speravi : non timebo quid faciat mihi homo.

Tota die verba mea exsecrabantur : adversum me omnes cogitationes eorum in malo ¹⁵.

Inhabitabunt, et abscondent : ¹⁶ ipsi calcaneum meum observabunt.

Sicut sustinuerunt animam meam, pro nihilo salvos facies illos : in ira populos confringes.

1. Addit idem ms. et copulam, *factus est, et David, etc.*

2. Subdit hic idem ms. *diapsalma*. Mox pronomen *ipsi*, cum aliis pones Martian. mss. et Cari editione veru prennotat : minus tamen bene.

3. Sageniens ms. cum edito Cari, obelum prænnotavit ante pronomen *ipsi* ; sed corrupte, ut alias sapius, etsi lectorem raro monuerimus hujusmodi depravationum, vel nostrarum castigationum. MARF.

4. Cum Augustino idem ms. *polluerunt testamentum ejus, divisi sunt præ ira vultus ejus, et appropinquavit cor ejus*. *Molliti sunt sermones ejus, etc.* Tum, *facta in Dominum curam tuam* :

Contaminaverunt testamentum ejus, divisi sunt ab ira vultus ejus : et appropriavit cor ejus.

Mollitior sermones suos super oleum, et ipsi sunt jacula.

Jacta in Deum cogitatum tuum : et ipse te enutriet.

Non dabit in eternum fluctuationem justo : tu vero, Deus, deduces eos in puteum interitus.

Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos : ego vero in te sperabo [Ms. speravi], Domine.

IN FINEM, PRO POPULO QUI A SANCTIS LONGE FACTUS EST DAVID [Ms. FACTI SUNT IPSI DAVID], IN TITULI INSCRIPTIONE, CUM TENERENT EUM ALLOPHYLI IN GETH.

Miserere mihi, Domine, quoniam conculcavit me homo : tota die bellans [Ms. debellans] tribulavit me.

Conculcaverunt me inimici mei tota die, ab altitudine diei.

Quoniam multi qui debellant me, timebunt : ego vero in te sperabo [Ms. speravi], Domine.

In Deo laudabo sermones meos tota die, in Deo sperabo : non timebo quid faciat mihi homo.

Tota die verba mea ¹⁷ exsecrabantur : adversum me omnia consilia eorum in malum.

Inhabitabunt, et abscondent, ipsi calcaneum meum observabunt : sicut expectavit anima mea, pro nihilo salvos facies eos, in ira populos confringes.

atque infra, *corruptionis pro interitus, et dolositatis* (August. *dolositatem*) pro *dolosi*.

5. Atque hæc ferme ex solo Augustino Veronensis liber descripsit, *verba mea abonabantur, etc.* Tum, *incolent et abscondent, et sicut sustinuit anima mea* (tametsi malum, *sustinui animam meam*) ; deinde in *ira populos deduces, pro confringes*, de qua lectione videlicet que nos ad hunc locum in epist. ad Sunniam et Fretelam pluribus disserimus. Denique et *posuit lacrymas meas, etc.* rectius pro *posui, etc.* et paulo inferius, *ecce scivi pro agnovi, etc.*

1. Minori numero, atque adeo Greco pressius, in Palatino ms. *venit super me, et contexit me tenebra*.

2. Non habetur in Palatino ms. *diapsalma*, quod ræpsa præstabat hic quoque asterico illustrari.

3. Rectius nedom obelus sed et ipsum pronomen *meus*, abest a Palatino ms. Et vero neque in Hebræo neque in ipsis Græcis exemplaribus additur.

4. Tacet in Palatino ms. *diapsalma*.

5. Augustinus a *pusillanimitate*, quemadmodum et in Veronensi ms. legendum est, tametsi ferat duobus verbis *pusilla civitate* : tum pari uterque consensu, *submergere, Domine, pro precipita, etc.*

6. Vitiosæ antea cum erat, pro *eam*, quod pronomen in Veronensi ms. penitus desideratur.

Deus, vitam meam annuntiavi tibi, posuisti lacrymas meas in conspectu tuo.

Sicut et in promissione tua: tunc convertentur inimici mei retrorsum.

In quacunq[ue] die invocavero + te: ecce cognovi quoniam Deus meus es.

In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem, in Deo speravi: non timebo quid faciat mihi homo¹.

In me sunt, Deus, vota tua: + quae reddam laudationes tibi.

Quoniam eripuisti animam meam de morte, et pedes meos de lapsu: ut placeam coram Deo in lumine viventium.

PSALMUS LVI.

IN FINEM, NE DISPERDAS, DAVID IN TITULI INSCRIPTIONE, CUM FUGERET A FACIE SAUL IN SPELUNCAM.

Miserere mei, Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

Clamabo ad Deum altissimum: Deum, qui benefecit mihi.

Misit de caelo, et liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me. DIAPSALMA.

Misit Deus misericordiam suam, et veritatem suam: + et eripuit animam meam de medio catulorum leonum, dormivi conturbatus.

Filii hominum dentes eorum arma et sagittae: et lingua eorum gladius acutus.

Exaltare super caelos, Deus, + et: + in omni terra gloria tua.

Laqueum paraverunt pedibus meis: + et: + incurnaverunt animam meam.

1. Alterum hic diapsalma, addit Palatinus ms. obelum vero subsequenti versu, quae pronomini praefixum tacet: utrumque minus bene.

2. Immerito et copula, quae et in Hebraeo resonat, obelo confodiebatur, quem nos ad Palatinum ms. fidem sustulimus.

3. Hic autem villosio magis una et copula obelo prenotabatur, cum ipsum quodque verbum arripuit in Hebraeo textu desideretur, eodemq[ue] debeat obelo transigi.

4. Paulo rectius Palatinus ms. in omnem terram. Leviora infra ex eodem emendantur.

Deus vitam meam annuntiavi tibi, posui lacrymas meas in conspectu tuo: sicut in reprobatione tua.

Convertentur [Ms. convertentur] inimici mei retrorsum: in quacunq[ue] die invocavero te, ecce agnovi quoniam Deus meus es tu.

In Deo laudabo verbum [Ms. sermonem], et in Domino laudabo sermonem [Ms. verbum], in Deo sperabo: non timebo quid faciat mihi homo.

In me sunt, Deus, vota, quae reddam⁴ laudationis tibi.

Quoniam eripuisti animam meam de morte, oculos meos a lacrymis: pedes meos a lapsu, ut placeam coram Domino in lumine viventium

IN FINEM, NE DISPERDAS, DAVID IN TITULI INSCRIPTIONE, CUM FUGERET A FACIE SAUL IN SPELUNCAM.

Miserere mei, Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in umbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas.

Clamabo ad Deum altissimum: + et ad Dominum qui benefecit mihi.

Misit de caelo, et liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me. DIAPSALMA.

Misit Deus [Ms. Dominus] misericordiam suam et veritatem suam: animam meam eripuit de medio catulorum leonum, dormivi conturbatus.

Filii hominum dentes eorum arma et sagittae: et lingua eorum machaera acuta.

Exaltare super caelos, Deus: et super omnem terram gloria tua.

Laqueos [Ms. muscipulam] paraverunt pedibus meis: et incurnaverunt animam meam.

5. Ex Augustino Veronensis ms. quae reddam laudis: tum quoniam eruisit, etc. et, pedes meos de lapsu.

6. Juxta Augustinum, ne corruptas ipsi David in tituli inscriptionem, etc. Veronensis quoque ms. habet, tantum non satis emendate.

7. Idem libri Deum, pro et ad Dominum. Subjungit vero hinc versiculo Veronensis diapsalma, quod in subsequenti fine tacet. Caetera de more cum Augustino, salvum me fecit, pro liberavit me, atque infra, eruit, pro eripuit.

Foderunt ante faciem meam foveam: + et: + inciderunt in eam. DIAPSALMA.

Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum: cantabo, et psalmum dicam.

Exsurge, gloria mea, exsurge psalterium et cithara: exurgam dilectulo.

Confitebor tibi in populis, Domine: + et: + psalmum dicam tibi in gentibus.

Quoniam magnificata est usque ad caelos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua.

Exaltare super caelos, Deus: + et: + super omnem terram gloria tua.

PSALMUS LVII.

IN FINEM, NE DISPERDAS, DAVID IN TITULI INSCRIPTIONE.

Si vere utique justitiam loquimini: recta iudicate, filii hominum.

Etenim in corde iniquitates operamini in terra: injustitias manus vestrae concinnant.

Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.

Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdae, et obturanti aures suas.

Quae non exaudiet vocem incantantium, et venefici incantantis sapienter.

Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet Dominus.

Ad nihilum devenient tanquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmetur.

Sicut cera quae fluit, auferentur: + et: + super: + accidit ignis, et non viderunt solem.

Priusquam intelligerent spinas vestras rhamnium: sicut viventes, sic in ira absorbet eos.

1. Rectius iterum Palatinus ms. obelum ipsamque et voculam praetermittit.

2. Secundis curis in eodem ms. obturantis rescriptum est, minus vere. Ipse autem Hieronymus in Isaiae cap. iii legit mox paulo aliter, quae non exaudiet vocem incantantium, et venefici medicantis sapienter. Porro in fine subsequenti versiculi addit idem ms. diapsalma.

3. Pronomen ipsi, quod neque in Graeco est, Veronensis ms. tacet. Ex Augustino autem psallam continuo habet, pro psalmum dicam (neque addit Domino priori loco); tum in gentibus, pro inter gentes. Verum librarius atque orthographicus mendis scateat, quas scire lectorem nihil interest.

Foderunt ante faciem meam foveam: et ipsi inciderunt in eam. DIAPSALMA.

Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum: cantabo, et psalmum dicam Domino.

Exsurge, gloria mea, exsurge psalterium et cithara: exurgam dilectulo.

Confitebor tibi in populis, Domine: et psalmum dicam tibi inter gentes.

Quoniam magnificata est usque ad caelos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua.

Exaltare super caelos, Deus: et super omnem terram gloria tua.

IN FINEM, NE DISPERDAS, DAVID IN TITULI INSCRIPTIONE.

Si vere utique justitiam loquimini: justa iudicate, filii hominum.

Etenim in corde iniquitates operamini in terra: iniquitates manus vestrae concinnant.

Alienati sunt peccatores ab utero, erraverunt a ventre: locuti sunt falsa.

Ira illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdae, et obturantis aures suas: quae non exaudiet vocem incantantium: et veneficia quae incantantur a sapiente.

Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet Dominus.

Ad nihilum devenient velut aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmetur.

Sicut cera liquefacta auferentur: super eos cecidit ignis, et non viderunt solem.

Priusquam producat spinas vestras rhamnium: sicut viventes, sic in ira absorbet eos.

4. Coherenter Veronensis liber cum Augustino, ne corruptas ipsi David, etc. In textu priori versu recte, Augustinus, recta, pro justa legit: paulo post connectunt, pro concinnant, et a vulva, pro ab utero.

5. In iisdem, indignatio eis secundum, etc. corrupte. Veronensis, sicut: tum uno consensu, et medicamenti medicati a sapiente. Deus contrivit dentes, etc. et confregit Dominus. Spernentur tanquam aqua, etc. Atque iterum, supercecidit ignis, non interjecto eos pronomine, et mox, tanquam viventes, tanquam in ira combibet eos. Damum in sanguine peccatoris, pro peccatorum. Unum in his atque alterum manifestum codicis Veronensis errorum: taceo.

Lavabitur justus, cum viderit vindictam : manus suas lavabit in sanguine peccatoris.

Et dicit homo : Si utique est fructus justo : utique est Deus judicans +- eos ; in terra.

Lavabitur justus, cum viderit vindictam impiorum : manus suas lavabit in sanguine peccatorum.

Et dicit homo : Si utique est fructus justo : utique es Deus judicans eos in terra.

PSALMUS LVIII.

IN FINEM, NE DISPERDAS, DAVID IN TITULI INSCRIPTIONE, QUANDO MISIT SAUL, ET CUSTODIVIT DOMUM EJUS, UT EUM INTERFICERET.

Eripe me de inimicis meis, Deus ¹ meus et ab insurgentibus in me libera me.

Eripe me de operantibus iniquitatem : et de viris sanguinum salva me.

Quia ecce ceperunt animam meam : irruerunt in me fortes.

Neque iniquitas mea, neque peccatum meum, Domine : sine iniquitate cucurri, et direxi.

Exsurge in occursum meum, et vide : ² et tu, Domine, Deus virtutum, Deus Israel.

Intende ad visitandas omnes gentes : non miseraris omnibus, qui operantur iniquitatem. DIAPSALMA.

Convertentur ad vesperam, ³ +- et ⁴ famem patientur ut canes : et circumbunt civitatem.

Ecce loquentur in ore suo, +- et ⁵ gladius in labiis eorum : quoniam quis audivit ?

Et tu, Domine, deridebis eos : ad nihilum deduces omnes gentes.

Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deus susceptor meus ⁶ es : Deus meus, misericordia ejus praeveniet me.

IN FINEM, NE ² DISPERDAS DAVID IN TITULI INSCRIPTIONE, QUANDO MISIT SAUL, ET CUSTODIVIT DOMUM EJUS, UT EUM INTERFICERET.

Eripe me de inimicis meis, Deus meus : et ab insurgentibus in me libera me.

Eripe me de operantibus iniquitatem : et de viris sanguinum salva me.

Quia ecce accupaverunt animam meam : irruerunt in me fortes : neque iniquitas mea, neque peccatum meum, Domine.

Sine iniquitate cucurri, et dirigebar : exsurge in occursum mihi, et vide : et tu, Domine, Deus virtutum, Deus Israel.

Intende ad ⁶ visitandas omnes gentes : non miseraris omnibus, qui operantur iniquitatem. DIAPSALMA.

Convertentur ad vesperum : et famem patientur ut canes : et [Ms. tacet et] circumbunt civitatem.

Ecce ipsi loquentur in ore suo : et gladius est [Ms. tacet est] in labiis eorum.

Quoniam quis audivit ? Et tu, Domine, deridebis eos et [Ms. tacet et] pro nihilo habebis omnes gentes.

Fortitudinem meam ad te custodiam, quia ⁷ tu, Deus, susceptor meus es : Deus meus, misericordia ejus praeveniet me.

vum me fac, pro saloa me, et venati sunt, pro accupaverunt, et super me fortes, pro in me, etc. continenter juxta Augustinum.

6. Idem libri, ad visitandum omnes gentes, non miseraris omnium, etc. Tum, convertentur ad vesperam, ut et infra. Augustinus tamen convertantur, et mox patiantur, etc.

7. Pronomen tu hic reticent idem libri. Ac sequenti versu pariter habent, Deus meus demonstravit mihi in inimicis meis ne, etc. paulo post deduces, Augustinus. deduc, pro destrues, atque infra, et ex maledicto et mendacio annuntiabuntur consummationes, in ira, etc.

Deus ostendet mihi super inimicos meos, ne occidas eos, nequando obliviscantur populi mei.

Disperge illos in virtute tua : et depon eos protector meus, Domine.

Delicta oris eorum sermonem labiorum ipsorum : et comprehendantur in superbia sua.

Et de execratione et mendacio annuntiabuntur in consummatione : in ira consummationis, et non erunt.

Et scient, quia Deus dominabitur Jacob ¹ +- et ² finium terrarum. DIAPSALMA.

Convertentur ad vesperam, et famem patientur ut canes : et circumbunt civitatem.

Ipsi dispergentur ad manducandum : si vero non fuerint saturati, et murmurabunt.

Ego autem cantabo fortitudinem tuam : et exultabo mane misericordiam tuam.

Quia factus es susceptor meus, et refugium +- meum ; in die tribulationis mea.

Adjutor meus, tibi psallam, quia Deus susceptor meus ³ es, Deus +- meus ⁴ ; misericordia mea.

Deus meus ostende mihi bona inter inimicos meos, ne occideris eos : ne quando obliviscantur legis tue.

Disperge illos in virtute tua : et destruo eos protector meus, Domine.

Delicta oris eorum sermonem [Ms. verba] labiorum ipsorum : et comprehendantur [Ms. comprehendentur] in superbia sua, et de execratione et mendacio compellantur in ira consummationis, et non erunt.

Et scient, quia Deus dominabitur Jacob, et finium terrarum. DIAPSALMA.

Convertentur ad vesperam, et famem patientur ut canes : et circumbunt civitatem.

⁵ Ecce ipsi dispergentur ad manducandum : si vero non fuerint saturati, murmurabunt.

Ego autem cantabo virtutem tuam : et exultabo mane misericordiam tuam.

Quia factus es susceptor meus et refugium meum, in die tribulationis mea : adjutor meus, tibi psallam.

Quia tu [Ms. tacet tu], Deus, susceptor meus es Deus meus misericordia mea.

PSALMUS LIX.

IN FINEM PRO HIS QUI IMMUTABUNTUR, IN TITULI INSCRIPTIONE, DAVID IN DOCTRINAM, CUM ² SUCCENDIT MESOPOTAMIAM, ET SOBAL, ET CONVERTIT JOAB, ET PERCESSIT IDUMEAM IN VALLE SALINARUM DUODECIM MILLIA.

Deus, repulisti nos, +- et ³ destruxisti +- nos ; iratus ⁴ es, +- et ⁵ misertus es nobis.

Commovisti terram, et conturbasti eam : sana contritiones ejus, quia commota est.

Ostendisti populo tuo dura : potasti nos vino compunctionis.

IN FINEM PRO ⁶ HIS QUI COMMUTABUNTUR IN TITULI INSCRIPTIONE, DAVID IN DOCTRINAM, CUM SUCCENDIT SYRIAM MESOPOTAMIAE, ET SYRIAM SOBAL, ET CONVERTIT JOAB, ET PERCESSIT VALLEM SALINARUM DUODECIM MILLIA.

Deus, repulisti nos, et destruxisti nos : iratus es, et misertus est nobis.

Commovisti terram, et conturbasti eam : sana contritiones ejus, quia [Ms. quoniam] mota est.

Ostendisti populo tuo dura : potasti nos vino compunctionis.

1. S. ipse pater, epistolae ad Sunnam et Fretelam, in Graeco, inquit, scriptum est : Et finium terrarum : sed et conjunctio addita est, et orlo est : Scient quia Deus Jacob dominabitur finium terrarum. Reels etiam subsequenti versu, et famem patientur, etc. obelo et copula in Palatino ms. praenotatur, quae neque in Hebraeo archetypo exprimitur.

2. Tacet Palatinus ms. verbum es, quod saltem veru praenotandum videtur.

3. Idem ms. succendit Syriam Mesopotamiam, et Syriam Sobal, tum, et percussit Edom in valle, etc.

4. Ipsum quoque es verbum Palatini ms. obelum praecedere facit : rectissime autem subsequenti versu, ubi dicitur, et conturbasti eam, copulam et, quae neque in Hebraeo est textu, jugulat.

5. Praetermissis verbis ecce ipsi, penes Augustinum, et Veronens. ms. reliqua sic habent, dispergentur ut edant, ipsi autem (verius Augustinus, si autem) non satiabuntur, et murmurabuntur. Ego autem cantabo potentiam tuam, etc.

6. Titulus idem est penes Augustinum et Veronens. ms. excepta pro vocula, quam hic tacet, aut levi alio librarii errore : In finem pro his qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam, cum succendit Mesopotamiam Syriam et Syriam Sobal, et convertit Joab (ms. Moab mendose) et percussit Edom in valle Salinarum, etc.

In textu, misertus es nostri, pro nobis : et ostendisti plebi tuae dura, potasti nos vinum (al. vino) stimulationis.

1. Veru praenotat Palatin. ms. pronomen meus, quod neque in Graeco quidem est, ex Hebraeo autem utcumque potest exendi.

2. Prepositionem verbi exsurge, tum voculas et tu, minus bene idem ms. habet.

3. Copulam et, veru praenotavimus ad ms. Palatini fidem, Hebraeo cum primis admonente textu.

4. Verbum es idem ms. tacet, tum quod subsequitur pronomen meus, obelo jugulat, satis bene, si quod in Hebraeo est, וְלִי אֵלִים allis punctis instruas.

5. De more Augustinus et Veronens. ms. ne corumpas ipsi David ; tum unus Veronens. et custodivit David domum, ut, etc. qui et primo statim versu pronomen meus copula Deus non addit, juxta Graecum. Ceterum in textu orae, pro eripe, et sal-

Dedisti metuentibus te significationem : ut fugiant a facie arcus. ¹ DIAPSALMA.

Ut liberentur dilecti tui : salvum fac dextera tua, et exaudi me.

Deus locutus est in sancto suo : letabor + et : partibor Sichimam : et convallem tabernaculorum metibor.

Meus est Galaad, et meus ² est Manasses et Ephraim fortitudo capitis mei.

Juda rex meus : Moab olla spei meae.

In Idumaeam extendam calceamentum meum : mihi alienigenae subditi sunt ³.

Quis deducet me in civitatem munitam? Quis deducet me usque in Idumaeam?

Nonne tu, Deus, qui repulisti nos? Et non egredieris, Deus, in virtutibus nostris?

Da nobis auxilium de tribulatione : quia vana salus hominis.

In Deo faciemus virtutem : et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

PSALMUS LX.

IN FINEM, IN HYMNIS DAVID.

* Exaudi, Deus, deprecationem meam : intende orationi meae.

A finibus terrae ad te clamavi : dum anxietaretur cor meum, in petra exaltasti me.

Deduxisti me, quia factus es spes mea : turris fortitudinis a facie inimici.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in saecula : protegar in velamento alarum tuarum, DIAPSALMA.

Quoniam tu Deus + meus : exaudisti orationem meam : dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

1. Tacet in Palat. ms. diapsalma.

2. Alterum hoc, est, verbum in eodem ms. et apud Carum, quemadmodum et in Alexandrini codicis nupera editione obelo praenotatur. Ad Hebraei autem archetypi fidem debuerat et praecedens proxime confodi.

3. Hic minus bene addit idem ms. diapsalma.

4. Rectius ad Graecum, ipsumque Hebraeum exemplar, et vana legit Palatinus ms. pro quia vana.

5. De more hic atque infra praepositionem verbi exaudi, idem ms. obelo praenotat.

Dedisti metuentibus te significationem : ut fugiant a facie arcus. DIAPSALMA Ut * liberentur electi tui.

Salvum me fac dextera tua, et exaudi me : Deus locutus est in sancto suo, letabor, et [Ms. tacet et] dividam Sichimam et convallem tabernaculorum metibor [Ms. dimetibor].

Meus est Galaad, et meus est Manasses : et Ephraem fortitudo capitis mei.

Juda rex meus, Moab olla spei meae : in Idumaeam extendam calceamentum meum, mihi allophyli subditi [Ms. subjecti] sunt.

Quis deducet me in civitatem munitam? Aut [Ms. tacet aut] quis deducet me usque in Idumaeam?

Nonne tu, Deus, qui repulisti nos? et non egredieris, Deus, in virtutibus nostris?

Da nobis auxilium de tribulatione : Et vana salus homini.

In Deo faciemus virtutem : et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

IN FINEM, ¹ IN HYMNIS DAVID [Ms. IPSI DAVID].

Exaudi, Deus, deprecationem meam, infunde orationi meae : a finibus terrae ad te clamavi.

Dum * anxietaret cor meum, in petra exaltasti me.

Deduxisti me, quia [Ms. quoniam] factus es spes mea : turris fortitudinis a facie inimici.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in saecula : protegar in velamento alarum tuarum, DIAPSALMA.

Quoniam tu, Deus, exaudisti orationem meam : dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

6. Cum August. Veronens. ms. ut eruantur dilecti.

7. Librarij errore subsequentis psalmi LXI titulus hic substitutus est in Veronensi ms. ac vicissim iste illi praefigitur, contradicentibus alijs omnibus, et in eodem libro Graeca adversa columna.

8. Cum Augustino idem ms. auferentur, tum altero ab hoc verso, inquit sum [Aug. ero] in tabernaculo tuo usque in saeculum. Diapsalma. Cooperiar in velamento alarum tuarum, quoniam etc.

Dies super dies regis adjicies annos ejus usque in diem generationis et generationis.

Permanet in aeternum in conspectu Dei : misericordiam et veritatem ¹ + ejus : quis requirit?

Sic psalmum dicam nomini tuo in saeculum + saeculi : ut reddant vota mea de die in diem.

Dies super dies, regis adjicies, annos usque in diem saeculi et saecula : permanebit in aeternum in conspectu Dei.

Misericordiam et veritatem quem requirit eorum? Sic psallam nomini tuo, Deus [Ms. tacet Deus] in saeculum saeculi : ut reddam vota mea de die in diem.

PSALMUS LXI.

IN FINEM, PRO IDITHUN, PSALMUS DAVID.

Nonne Deo subjecta erit anima mea? Ab ipso enim salutare meum.

Non et ipse Deus meus, et salutaris meus, susceptor meus, non movebor amplius.

Quousque irruitis in hominem? Interficitis universi vos : tanquam parieti inclinato et inaceria depulsa?

Verumtamen pretium meum cogitaverunt repellere, cucurri in siti : ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant. DIAPSALMA.

Verumtamen Deo subjecta esto, anima mea : quoniam ab ipso patientia mea.

² Quia ipse Deus meus, et salvator meus, adjutor meus, non emigrabo.

In Deo salutare meum et gloria mea : Deus auxilii mei ³ + et : spes mea in Deo + est. :

Sperate in Deo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra : Deus adjutor noster ⁴ + in aeternum. : DIAPSALMA.

IN FINEM, PRO IDITHUN, PSALMUS DAVID.

Nonne Deo subdita [Ms. subjecta] erit anima mea? Ab ipso enim salutare meum.

Etenim ipse est Deus meus, et salutaris meus, adjutor meus, non movebor amplius.

Quousque irruitis in hominem? Interficitis universos : tanquam parieti inclinato, et maceriae impulse?

Verumtamen honorem meum cogitaverunt repellere, cucurri in siti : ore suo benedicebant, et in [Ms. tacet in] corde suo maledicebant. DIAPSALMA.

Verumtamen Deo subdita erit [Ms. subjicietur] anima mea : quoniam ab ipso est patientia mea.

Etenim [Ms. quoniam] ipse est Deus meus, et [Ms. tacet et] salutaris meus : adjutor [Ms. susceptor] meus, non emigrabo.

In Deo salutare meum et [Ms. tacet et] gloria mea : Deus auxilii mei, et spes mea in Deo est.

Sperate in eo, omnis conventus plebis, et effundite coram illo corda vestra : quia Deus adjutor noster est [Ms. tacet est]. DIAPSALMA.

1. Monuit Palatinus idem ms. pronomen ejus, quod neque in Hebraeo hic resonat, jugulandum obelo esse.

2. Ad hunc modum in Palatino ms. et apud Carum affertur. + quia : ipse + Deus meus : et salvator, etc. haud recte, tametsi aliter habet Hebraeus ad verbum tantummodo ipse rupes mea : sed illud פֶּסַח passim metaphorice pro Deo accipitur, ac vertunt LXX *ὁ θεός μου*.

3. Huic quoque et copula, quae neque in Hebraeo resonat, ad Palatinum ms. fidem veru praenotimus. De subsequentis versiculi obelo ipsamet s. pater in epist. ad Sunniam et Protelem fide jubet.

4. Obelus istius loci probat idem Hieronymus dicens : Ergo, in aeternum, obelus est. Marr.

5. Tantum unius nominis metathesi, regis post adjicies, ablutit ab Augustino Veronens. liber, caetera ad unquam, si manifesta scripturae menda excipias, annos ejus usque in diem generationis et generationis. Paulo post et veritatem ejus quis requirit? Sic psallam, etc.

6. Prior codicis Veronensis lectio erat, quoniam ab ipso est patientia mea : sicque in adversa Graeca Latinis litteris pagina, *oti par aftu estin iypomone nu* : quae non hujus, sed sexti versiculi propria in reliquis omnibus libris sententia est. Et e Graecis quidem, aut libris, aut tractatoribus si quis ita unquam hic loci egerit, haud scio : e Latinis unam scio ita praeferro codicem Carnutonensem, qui *secundum Graecum* inscribitur. Facile autem errori amanuensium, non archetypj auctoritati hoc tribuo : quod abo recte in ipso Veronensi codice emendatum est antiqua, ac fortasse eadem, quae reliquum textum perscripserat manu in utraque pagina, *ab ipso enim salutare meum, et, par aftu gar te soiviron nu*.

7. Veronens. cum Augustino susceptor, pro adjutor : et subsequenti versu, quousque apponentes super hominem? Interficentes (Aug. Interficite), omnes tanquam, etc.

8. Cum Augustino Veronens. ms. sperate in eum omne concilium plebis : effundite coram illo corda

Verumtamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris : ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum.

Nolite sperare in iniquitate, et rapinas nolite concupiscere : divitiis si affluant, nolite cor apponere.

Semel locutus est Deus, duo haec audivi, quia potestas Dei est, et tibi, Domine, misericordia : quia tu reddes unicuique iuxta opera sua.

PSALMUS LXII.

PSALMUS DAVID, CUM ESSET IN DESERTO IDUMÆÆ.

Deus Deus meus, ad te de luce vigilo.

Siliviti ¹ + in : te anima mea : quam multipliciter tibi caro mea :

In ² terra : deserta, et in via, et in aquosa, sic in sancto apparui tibi : ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam.

Quoniam melior est misericordia tua super vitas : labia mea laudabunt te.

Sic benedicam te in vita mea : + et * in nomine tuo levabo manus meas.

Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea : et labiis exultationis laudabit os meum ³.

Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te : quia fuisti adjutor meus.

Et in velamento alarum tuarum exultabo, adhesit anima mea post te : me suscepit dextera tua.

Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ : tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.

vestra : Deus adjutor noster, absque eo, quod subequitur, est verbo. Tum in sequenti versicali fine, decipiant ipsi de vanitate in unum. Et, nolite sperare super iniquitatem, et in rapinam (Al. rapina) ne concupiscatis. Divitiis si affluant, ne apponatis cor : denique, reddes unicuique secundum opera ejus, vel sua.

1. Hieronymus legit in epistola sua, siliviti tibi anima mea, pro quo (inquit) in Græco sit, siliviti in te anima mea. Subjungit etiam in Hebræo haberi LACH (77) quod significat, tibi, quod et omnes interpretes transtulerunt. Ergo secundum linguam proprietatem verum est in Latinum. MARC.

— Obelium Palatin. ms. prætermittit. In ipso quoque Græco textu sine præpositione est ἐπιτηράει σοι.

Verumtamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris : ut decipiant ipsi de vanitate sua in idipsum.

Nolite sperare in iniquitate : et in rapinis nolite concupiscere.

Divitiis si affluant, nolite cor apponere : semel locutus est Deus, duo haec audivi.

Quia potestas Dei est, et tibi, Domine, misericordia : quia tu reddes singulis secundum opera eorum.

PSALMUS DAVID [MS. IPSI DAVID], CUM ESSET IN DESERTO IDUMÆÆ.

Deus Deus meus, ad te de luce vigilo.

Siliviti in te anima mea : quam multipliciter tibi et caro mea !

In ² deserto, et in in via et in aquoso, sic in sancto apparui tibi : ut viderem virtutem [Ms. potentiam] tuam et gloriam tuam.

Quia melior est misericordia tua ⁴ super vitas : labia mea laudabunt te.

Sic benedicam te in vita mea : et in nomine tuo levabo manus meas.

Sicut ⁵ adipe et pinguedine repleatur anima mea : et labia exultationis laudabunt nomen tuum.

Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te : quia fuisti adjutor meus.

Et in velamento alarum tuarum exultabo, adhesit anima mea post te : me suscepit dextera tua.

Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ : tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.

Videsis epist. ad Sunniam et Frotelam. Peccat vero mox in asterisco apponendo idem Palatin. ms.

2. Subjungit hic Palatinus ms. diapsalma.

3. Veronens. ms. in terra deserta et in via (Aug. et sine via) et sine aqua, sic, etc.

4. Prætermisit Veron. psalterii editio verba, super vitas, quæ ait in eo codice deesse. Imo effugerunt ejus diligentiam, prostant enim, tametsi paulo exosis venustate aliquot litteris, in eo ipso exemplari, ac lecta nobis sunt.

5. Juxta Augustinum idem ms. Tanquam adipe, etc. repleta est (Aug. repleatur) anima mea. Et, si memoratus sum tui, etc. Postremo versus : laudabitur omnis qui jurat in ipso, quoniam oppulatum est os, etc.

Ree vero letabitur in Deo, laudabuntur omnes, qui jurant in eo : quia obstructum est os loquentium iniqua.

Rex vero letabitur in Domino, laudabuntur omnes, qui jurant in eo : quia obstructum est os loquentium iniqua.

PSALMUS LXIII.

IN FINEM, PSALMUS DAVID.

IN FINEM, PSALMUS DAVID [MS. IPSI DAVID].

Exaudi, Deus, orationem meam, cum deprecor : a timore inimici eripe animam meam.

Protestisti me a conventu malignantium, a multitudine operantium iniquitatem.

Quia exaceruerunt ut gladium linguas suas : intenderunt arcum rem amaram, ut sagittent in oculis immaculatum.

Subito sagittabunt eum, et non timebunt : firmaverunt sibi sermonem nequam.

Narraverunt ut absconderent laqueos, dixerunt : Quis videbit eos ?

Scrutati sunt iniquitates : defecerunt scrutantes scrutatio.

¹ Accedet homo ad cor altum : et exaltabitur Deus.

Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum : et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.

Conturbati sunt omnes, qui videbant eos : et timuit omnis homo.

Et annuntiaverunt opera Dei : et facta ejus intellexerunt.

Letabitur justus in Domino, et sperabit in eo : et laudabuntur omnes recti corde.

Exaudi, Deus, orationem meam, cum ² deprecor ; a timore inimici eripe animam meam.

Protestisti me a conventu malignantium, et a multitudine operantium iniquitatem.

Quia [Ms. qui] exaceruerunt ut [Ms. tanquam] gladium linguas suas : intenderunt arcum rem amaram, ut sagittent ³ in oculis immaculatum.

Subito sagittabunt eum, et non timebunt, firmaverunt sibi verbum malum : disputaverunt ut absconderent laqueos, dixerunt : Quis videbit eos ?

Scrutati sunt iniquitates : defecerunt scrutantes scrutinium.

Accedet homo ad cor altum : et exaltabitur Deus.

Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum : et pro nihilo habuerunt contra eos linguæ ipsorum.

Conturbati sunt omnes, qui videbant eos : et timuit omnis homo.

Annuntiaverunt opera Dei : et facta ejus intellexerunt.

Letabitur justus in Domino, et sperabit in eo : et laudabuntur omnes recti corde.

PSALMUS LXIV.

IN FINEM, PSALMUS DAVID, ² ³ CANTICUM. *IN FINEM, PSALMUS DAVID, CANTICUM JEREMIE ET ⁴ AGGÆI DE VERBO PEREGRINATIONIS, QUANDO INCIPIEBANT PROFICISCI.

Te decet hymnus Deus, in Sion : et tibi reddetur votum + in Jerusalem. *

Te decet hymnus, Deus, in Sion, et tibi reddetur votum in Jerusalem.

1. Rescripsit sequitur manus in eodem codice, accedit, ubi et diapsalma in fine versus adscribitur.

2. Hoc addita sunt plurima verba in mss. collicibus. Carnutensis hoc modo legit : In finem psalmus David, ³ canticum Hieremias et Aggæi + de verbo peregrinationis, quando incipiebant proficisci : alii pro Aggæo habent nomen Ezechielis, sed absque ullo signo asterisci et obeli in cæteris. Nos qui leguntur in Hebræo et apud LXX retinimus, addita vero a librariis abjecimus. MARC.

— Prætermisso asterisco, addit Palatinus ms. reliquum ad Romani psalterii instar titulum : Canticum Jeremias et Ezechielis de verbo peregrinationis, quando incipiebant proficisci. Martianeus Aggæi, pro Ezechielis nomine in Carnutensi ms. invenit, in quo et reliqua verba obelo pronotabantur. Carus

ea ferme cum Veronensi ms. legit, populo transmigracionis, cum inciperent exire.

3. Juxta Augustinum Veronensis ms. tribulor. Mox pro eripe August. aru, Veronens. libera.

4. Pari consensu iidem, ut sagittent in abscondito immaculatum. Repente sagittabunt, etc. firmaverunt (vel obfirmaverunt) sibi sermonem malignum : narraverunt ut absconderent muscipulas, etc. Tum, perscrutati sunt : et, defecerunt scrutantes. Accedet homo et cor altum, etc. et, sagitta infantium facta sunt plagæ eorum, et infirmatæ sunt super eos linguæ eorum. Denique, et annuntiaverunt... omnes, qui recto (al. recti) sunt corde.

5. Veronensis ms. et Ezechiel ex populo transmigracionis cum inciperent exire, juxta Augustinum. Vide quoque ad oppositam columnam annotamus

¹ Exaudi orationem + meam, ad te omnis caro veniet.

Verba iniquorum prævaluerunt super nos : + et impietatibus nostris tu propitiaberis.

Beatus quem elegisti, et assumpsisti : ² inhabitabit + in * atris tuis.

Replebimur in bonis domus tuae : sanctum est templum tuum, mirabile in aequitate.

Exaudi nos, Deus, salutaris noster : spes omnium finium terræ, et in mari longe.

Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia : qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes, et timebunt qui habitant terminos a signis tuis : exitus matutini et vespere delectabis.

Visitasti terram, et inebriasti eam : multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum : quoniam ita est preparatio ejus [id est, terræ].

Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus : in stillicidiis ejus lætabitur germinans.

Benedices coronæ anni benignitatis tuæ : et campi tui replebuntur ubertate.

Pinguescent speciosa deserti : et exsultatione colles accingentur.

Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento : clamabunt, etenim hymnum dicent.

1. Propositionem verbi exaudi, idem Palatinus, ms. de more jugulat. Ad ejus fidem subsequenti versu et copulam, quæ neque in Hebræo resonat, obelo confodimus.

2. Priorem hanc, ex qua verbum componitur, in propositionem, non que subsequitur, idem ms. obelo prenocat. Carus neutrum habet. Subsequenti autem versu pari consensu eandem in præpositam bonis voculam immerito obelo transverberant : ut et paulo post et copulam, + et * in mari, etc.

3. Rescribendum videtur in gignendi casu vespere, cujus casus est quoque vesperi, in opposita Romana, atque aliis Latinis interpretationibus. Arnobius, in exitu matutini et vespere delectabitur. Deus. Sed et LXX ἐπιεξε.

4. Hic sermones, pro verba, et sequenti versu atris, pro tabernaculis : tum in justitia, pro in

Exaudi orationem meam : ad te omnis caro veniet.

¹ Verba iniquorum prævaluerunt super nos : et impietatibus nostris tu propitiaberis.

Beatus quem elegisti et assumpsisti : inhabitabit in tabernaculis tuis.

Replebimur [Ms. replebitur] in bonis domus tuæ : sanctum est templum tuum, mirabile [Ms. admirabile] in æquitate.

Exaudi nos, Deus, salutaris noster : spes omnium finium terræ, et in mari longe.

Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia : qui conturbas profundum maris, sonum autem fluctuum ejus quis sustinebit?

Turbabuntur gentes, et timebunt omnes qui habitant fines terræ a signis tuis.

Exitus matutini et vespere delectaberis : visitasti terram, et inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aqua, parasti cibum illorum : quia [Ms. quoniam] ita est preparatio tua.

Rivos ejus inebrians, multiplicans generationes ejus : in stillicidiis suis lætabitur, dum exoriatur.

Benedices coronam anni benignitatis tuæ : et campi tui replebuntur ubertate.

Pinguescent fines deserti : et exsultatione colles accingentur.

Induti sunt arietes ovium, et convalles abundabunt frumento, etenim clamabunt, et hymnum dicent.

æquitate, et Salvator, pro salutaris, idem cum Augustino ms. legit.

5. Idem consensu perpetuo libri, in fortitudine sua, circumcinctus in potentatu : et mox sonum fluctuum ejus quis sufferet, mendose Veronens. suffert. Ante Hieronymum legobatur, quis sustinebit, quod ipsum superfluum esse in epist. ad Sanniam et Fretelam docuit.

6. In Græco additum scribitis, inquit Hieronymus ad Sann. et Fretel. quis sustinebit ? Quod superfluum est : subauditur enim, qui conturbas profundum maris, et conturbas sonum fluctuum ejus. Marr.

7. Continenter cum Augustino Veronens. liber : Excitus mane, et vespere delectabis : et, multiplicasti ditare eam. Fluvius Dei repletus est, etc. Sulcos ejus inebria, et multiplicata generationes, etc. et, cum exoriatur. In fine, abundabunt frumento. clamabunt, etenim hymnum dicent.

PSALMUS LXV.

IN FINEM ¹ CANTICUM PSALMI + RESURRECTIONIS. * IN FINEM ² PSALMUS DAVID, CANTICUM RESURRECTIONIS.

Jubilare Deo, omnis terra, psalmum dicite nomini ejus : date gloriam laudi ejus.

Dicite Deo : Quam terribilia sunt opera tua + Domine, in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te, et psallat tibi : psalmum dicat nomini tuo. DIAPSALMA.

Venite, et videte opera Dei : terribilis + in : consiliis super filios hominum.

+ Qui : convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede : ibi lætabitur in ipso.

Qui dominatur in virtute sua + in : æternum, oculi ejus super gentes respiciunt : qui exasperant non exaltentur in semetipsis. DIAPSALMA.

Benedicite, gentes, Deum nostrum, et audiam facite vocem laudis ejus.

Qui posuit animam meam ad vitam : et non dedit in commotionem pedes meos.

Quoniam probasti nos, Deus : igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.

Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro : imposuisti homines super capita nostra.

Jubilare Deo, omnis terra, psalmum dicite nomini ejus : date gloriam laudi ejus.

Dicite Deo : Quam terribilia sunt opera tua : in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te, et psallat tibi : psalmum dicat nomini tuo, Altissime. DIAPSALMA.

Venite, et videte opera Domini : quam terribilis in consiliis super filios hominum.

Qui convertit mare in aridam, et flumina pertransibunt pede : ibi lætabitur in idipsum.

Qui dominatur in virtute sua + in : æternum, oculi ejus super gentes respiciunt : qui in iram provocant, non exaltentur in semetipsis. DIAPSALMA.

Benedicite gentes, Deum nostrum : et obaudite vocem laudis ejus.

Qui posuit animam meam ad vitam : et non dedit commoveri pedes meos.

Quoniam probasti nos, Deus, igne nos examinasti : sicut igne examinatur argentum.

Induxisti nos in laqueum [Ms. museipulam], posuit tribulationes in dorso nostro [Ms. dorsa nostra] : imposuisti ⁶ hominem super capita nostra.

1. Palatinus ms. ut est in Romana editione : in finem psalmus David canticum resurrectionis.

2. Mss. Sagiensis ac regius, cum edito Cari, imaginem stelle hic pro veru reponunt, qui dominatur in virtute sua + in æternum : Sorbonicum secuti sumus, qui obelo jugulat solam præpositionem + in : quia non legitur in Hebræo. San-Germanensis noster num. 8 notat obelo + in æternum. Marr.

— Legit sine obelo Palatinus ms. qui et subsequens in fine versus diapsalma tacet : peccatque statim superfluo obelo, ubi prima manu præfort : Benedicite, gentes, Deo + nostro : secundis quoque curis Deum + nostrum.

3. Titulus penes Augustinum et Veronens. ms. idem atque in opposito Gallicano psalterio est. In textu, psallite autem pro psalmum dicite, ut et versu tertio psallat : tum timenda pro terribilia, ac potentia pro virtutis, pari consensu preferunt.

4. Tacent quam voculam idem libri : tum legunt, in flumine pertransibunt pede, ibi jocundabimur in ipso : et mox inamaricant, vel amaricant, pro iram provocant, Barbara ea vox, Latinisque auribus inaudita, ad vim verbi exprimentam, Augustino haud displicuit, qui eam supra ad psal. xv, 11, ubi occurrit, suo calculo comprobavit. Ipsi ergo, inquit,

inamaricaverunt Deum, qui peccando in eam ægritudinem devenerunt. Ac suo proprie sensu infra in psalm. cxxxiv : Amorrhæi interpretantur amaricantes. Jam hic videte si intelligere possimus, quomodo amaricantes regem habeant tentationem oculorum. Et mox : Jam quid mirum est, si amaricantes talem habeant regem, mendacem regem ? Nisi enim mendacium et simulatio præcedat, non sunt amaricantes in Ecclesia : inde enim amaricant, quia fingunt. Præcedit tentatio oculorum : amaricatio sequitur, etc.

5. Augustinus et Veron. ms. audite : et, posuit animam meam in vitam, et non dedit in motum pedes meos. Quoniam probasti nos, Deus, ignis tibi nos scit ignitur argentum. Hoc usus est verbo et Prudentius, hymno de S. Romano martyre sub finem :

Acus minutas ingerant fornicibus, His membra pergunt urere, et igniverint.

6. Vitiosa verborum trajectio, librarum tamen unius culpa, in Veronensi est codice, quæ ab ejus editore nec verbo tenus notata est, imposuisti super homines capita nostra, pro homines super, etc. Pervertit tamen hæc una omnem sensum, nec liber est ullus, qui cum ea consentiat.

Transivimus per ignem, et aquam : et edu-
xisti nos in refrigerium.

Introibo in domum tuam in holocaustis : reddam
tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.

Et locutum est os meum, in tribulatione mea.

Holocausta medullata offeram tibi cum incenso
arietum : offeram + tibi : boves cum hircis.
DIAPSALMA.

Venite, audite, et narrabo omnes qui timetis
Deum, quanta fecit anima mea.

Ad ipsum ore meo clamavi : et exaltavi sub
lingua mea.

Iniquitatem si aspexi in corde meo : non exau-
diat Dominus.

Propterea exaudivit Deus : et attendit voci de-
precationis mee.

Benedictus Dominus : qui non amovit orationem
meam, et misericordiam suam a me.

Transivimus per ignem et aquam : et edu-
xisti nos in refrigerium.

Introibo in domum tuam in holocaustis :
reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia
mea.

Et locutum est os meum, in tribulatione
mea :

Holocausta medullata offeram tibi cum
incenso et arietibus, offeram tibi boves cum hircis.
DIAPSALMA.

Venite, et audite me [Ms. tacet me], et narrabo
vobis omnes qui timetis Deum [Ms. Dominum],
quanta fecit anima mea.

Ad ipsum ore meo clamavi, et exaltavi [Ms.
exultavi] sub lingua mea.

Iniquitatem si conspexi in corde meo : non
exaudiet Deus [Ms. Dominus].

Propterea exaudivit me Deus : et intendit
voci deprecationis mee.

Benedictus Dominus : qui non amovit depre-
cationem meam, et misericordiam suam a me.

PSALMUS LXVI.

IN FINEM, IN HYMNIS, PSALMUS CANTICI + DAVID. :

Deus misereatur nostri, et benedicat nobis, illu-
minet vultum suum super nos, + et ² misereatur
nostri. : DIAPSALMA.

Ut cognoscamus in terra viam tuam : in omni-
bus gentibus salutare tuum.

Confiteantur tibi populi, Deus : confiteantur tibi
populi omnes.

1. Expunximus, quem profugebat Martianeus, ac
Palatinus ipse ms. ad prepositionem obelum : satis
enim in Hebræo אליו ea resonat. Tum idem ms. de
more prepositionem verbi exaudio, subsequenti
atque altero versu jugulat.

2. Errat Palatin. ms. qui unam et voculam ἐπέδξα,
et diapsalma subsequenti versu subiungit.

3. Quæ hinc subsequuntur, ad psalmi usque
LXVII postremos versus, recentiori manu in Veronensi
ms. suppletur, satisque manifestis indicis constat,
calligraphum, qui id sibi negotii dedit, non ab exo-
letis prioribus foliis, sed ab alio, ut fors tulit, exem-
plari descripsisse. Dissentit adeo passim ab Augustino
is ipsi in locis quibus ipse a cæteris differt. Nec
præterea licet de ejus ætate hariolari ex scriptura,
antiquam enim litterarum formam et ductus, ne ab
reliquo codice abhorret, studioso conatus est imi-
tari, non quam suo ævo obtinebat, characterum
speciem exhibuit.

4. Hunc locum reprehendit Hieronymus dicens :

IN FINEM, IN ⁴ HYMNIS, PSALMUS CANTICI DAVID.

Deus misereatur nobis, et benedicat nos; illu-
minet vultum suum super nos, et misereatur
nobis.

Ut cognoscamus in terra viam tuam : in omni-
bus gentibus salutare tuum.

Confiteantur tibi populi, Deus : confiteantur
tibi populi omnes.

Invenisse vos dicitis : cum incenso et arietibus :
sed male : in Hebræo enim scriptum est : יצאנו
נוחא מלוא (עם קטרת אליה) quod interpretatur,
παρὰ θυμιάματος κτηνῶν, id est, cum incenso arietum.
MARR.

— Ms. Veronensis, incensis plurium numero,
quem haud seio si quis alius liber proferat. Videtis
Hieronymum in epist. sæpius laudata ad Sunniam
et Fretelam. Tacet porro idem ms. diapsalma, tum
quod huic versiculo subditur, cum reliqua subse-
quentium psalmorum, quorum et inscriptiones præ-
termittit. Nampe hæc erant postmodum dipingenda
ex initio.

5. Respuit hoc pronomen me s. pater in epist.
ad Sunniam et Veronens. ms. tum hoc, cum subse-
quenti versu orationem pro deprecationem habet :
et priori quidem loco cum Augustino.

6. Veronens. ms. sequi adno manu in laudi-
bus canticum ipsi David : ac statim in textu
benedicat nobis.

Latentur et exsultent gentes : quoniam judi-
cas populos in æquitate, et gentes in terra dirigis.

DIAPSALMA.

Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur tibi
populi omnes : terra dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos
Deus : et meliunt eum omnes fines terre.

Latentur et exsultent gentes : quoniam judi-
cas populos in æquitate, et gentes in terra diri-
gis. DIAPSALMA.

Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur
tibi populi omnes : terra dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat
nos Deus : et meliunt eum omnes fines terre.

PSALMUS LXVII.

IN FINEM, ¹ IPSI DAVID PSALMUS CANTICI.

Exsurgat Deus, + et ² dissipentur inimici ejus :
et fugiant, qui oderunt eum, a facie ejus.

Sicut deficit fumus, deficiant : sicut fluit cera a
facie ignis, + sic ³ pereant peccatores a facie Dei.

Et justii epulentur, + et ⁴ exsultent in conspe-
ctu Dei : et delectentur in lætitia.

Cantate Deo, psalmum dicite nomini ejus : iter
facite ei, qui ascendit super occasum, Dominus
nomen illi.

Et exsultate in conspectu ⁵ ejus, + turbabuntur
a facie ejus : patris orphanorum et judicis vidua-
rum.

Deus in loco sancto suo : Deus, qui habitare
facit ⁶ unanimes in domo.

+ Qui ⁷ educit vinclos in fortitudine : similiter
eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.

Deus, cum egredieris in conspectu populi tui :
cum pertransires in deserto [Al. desertum]. DIAP-
SALMA.

Terra mota est, et + enim ⁸ cali distillaverunt
a facie Dei Sinai, et a facie Dei Israel. :

1. Tacet Palatin. ms. pronomen ipsi. In textu
autem prepositionem verbi exsurgat solito obelo
prenotat. Subsequentem et copulam nos ad Hebræi
textus fidem veru confirmamus, ac vicissim ad idem
archetypum cum Palatino ms. et Cari quoque editione
alteram, ubi dicitur, et fugiant, ab eo exemimus,
quod immerito a Martianeis et Gralio prenotabatur.

2. Rectius Palatinus ms. cum obelo ipsam et copu-
lam prætermittit. Nos diapsalma, quod huic ver-
siculo in Martianeis editione subjunctum erat, ad
ejusdem ms. tum maxime Hebræi textus, atque ipsius
Græci fidem expunximus.

3. Depravata docet Hieronymus exemplaria, ubi
conjunctio et non legitur : sic enim scribebat ad
Sunn. et Fretel. Exsultate in conspectu ejus : pro
quo in Græco invenisse vos dicitis, et exsultate in
conspectu ejus. Quod ita versum est et a nobis, sed

⁶ IN FINEM, PSALMUS CANTICI DAVID.

Exsurgat Deus, et dissipentur inimici ejus, et
fugiant a facie ejus, qui oderunt eum.

Sicut deficit fumus, deficiant : sicut fluit cera
a facie ignis : sic pereant peccatores a facie Dei,
et [Ms. tacet et] justii epulentur.

Exsultent [Ms. et exsultent] in conspectu Dei :
et delectentur in lætitia.

Cantate Deo, psalmum dicite nomini ejus :
iter facite ei, qui ascendit super occasum, Do-
minus nomen est ei [Ms. illi].

Gaudete [Ms. exsultate] in conspectu ejus,
turbabuntur a facie ejus : patris orphanorum et
judicis viduarum.

Deus in loco sancto suo : Deus qui [Ms. tacet
qui] habitare facit unanimes in domo.

Qui educit vinclos in fortitudine : similiter et
[Ms. tacet et] eos qui in iram provocant, qui
habitant in sepulchris.

Deus, dum egrediereris ⁸ coram populo tuo :
dum transgrediereris per desertum. DIAPSALMA.
Terra mota est.

Etonim cæli distillaverunt a facie Dei : mons
Sina a facie Dei Israel.

a quo in codice vestro corruptum sit, scire non pos-
sum. Ms. Sorbonicus legit sine et, sed in margine
habet istam notulam : Et habetur in quibusdam.
In psalterio Caruntensi scriptum erat prima manu,
et exsultate, etc. postea vero corruptum est ab im-
perito emendatore. MARR.

4. Pro unanimes, Palatinus ms. et Carus unius
moris legunt, proprius Græco μονορήμων. S. Angus-
tinus, cui et nota lectio utraque fuit, prætulit, unius
modi : Qui enim, inquit, ἐφ' ἑαυτῶν Græce dicuntur,
et modi et mores Latine interpretari possunt.

5. Vacat, ut diximus, in Veronensi ms. suppendo
titulo spatium.

6. Corrupto Veronens. ms. egredieris, et mox,
transgredieris in deserto, neque addit diapsalma.
Subsequenti versu, a facie Dei Sinai, pro mons

Pluviam voluntariam segregabis, Deus, hereditati tuæ: et infirmata est, tu -+ vero: perfectisti eam.

Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi, Deus.

Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa.

Rex virtutum dilecti, et speciei domus dividere spolia.

Si dormiatis inter medios cleros penna columbæ deargentate: et posteriora dorsum: ejus in pallore auri. DIAPSALMA.

Dum discernit cælestis reges super eam, nive dealbabuntur in Selmon, mons Dei pinguis.

Mons coagulatus, mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos?

Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.

Currus Dei decem millibus multiplex, millia latantium: Dominus in eis in Sina in sancto. Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accipisti dona in hominibus.

Etenim non credentes inhabitare Dominum Deum.

Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum. DIAPSALMA.

Deus noster, Deus salvos -+ faciendi, et Domini Domini: exitus mortis.

Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum, verticem capilli -+ per: ambulantium in delictis suis.

Sina, quod ab exemplari suo abhorre ipse notat Augustinus, ubi ait: *Quidam codices et Latini et Græci non habent: mons Sina: sed, a facie Dei Sina, a facie Dei Israel.* Verum, ut diximus, hæc, quæ posterior manus supplevit, folia ab alius recessionis libro descripta sunt, quæ adeo comparare cum Augustino, nihil interest.

1. Perperam in eod. Palatino verba in finem, obelo prænotantur.

2. In Palatino ms. perquam recte ad Hebræi quæque textus fidem prior isthæc in præposito confoditur, quod et probatum est nobis.

3. Idem ms. præfixo de more prepositioni obelo, -+ in: habitare. Quod sequitur diapsalma, alterum

Pluviam voluntariam segregans [Ms. segregat], Deus, hereditati tuæ: etenim [Ms. et] infirmata est, tu vero perfectisti eam.

Animalia tua inhabitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperes [Ms. pauperi], Deus.

Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa: rex virtutum dilecti, et speciei [Ms. speciei] domus dividere spolia.

Si dormiatis inter [Ms. in] medios cleros, penna columbæ deargentate, et posteriora dorsi ejus in specie auri. DIAPSALMA [Ms. tacet diapsalma].

Dum discernit cælestis reges super eam: nive dealbabuntur in Selmon.

Montem Dei, montem uberem: mons coagulatus, mons pinguis.

Ut quid suspicatis montem uberem? Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit usque in finem.

Currus Dei decem millium multiplex, millia latantium.

Dominus in illis in Sina in sancto, ascendens in altum: captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.

Etenim non credunt inhabitare: Dominus Deus benedictus.

Benedictus Dominus de die in diem: prosperum iter faciet nobis Deus salutaris noster. DIAPSALMA.

Deus noster, Deus salvos faciendi, et Domini exitus mortis.

Verumtamen Deus conquassabit [Ms. conquassavit] capita inimicorum suorum, verticem capilli perambulantium in delictis suis.

adhuc post versum illum ms. differt. Recolenda autem hic est tota s. patris pericope in hos versus ex epist. ad Sunnam et Fretelam, quam brevilitas gratiæ præmittimus.

4. Veronens. ms. *mons incaseatus, mons uber. Ut quid suscepistis (pro suscipistis) montes caseatos, montem, in quo placuit Deo, etc.* et mox decem millia multiplex latantium: et paulo post, in Sina in sancto, ascendisti in altum, etc. Tum altero ab hoc versu, *benedictus Dominus die quotidie, prosperum iter nobis*, absque *faciet*: neque addit *diapsalma*: addit vero alterum *Domini* cum Valgatis, ubi dicitur, *Domini, Domini exitus mortis*.

Dixit Dominus: Ex Basan, convertam, convertam in profundum maris.

Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.

Viderunt ingressus tuos, Deus, ingressus Dei mei, regis mei -+ qui est in sancto.

Prævenierunt principes conjuncti psallentibus, in medio juvenularum, tympanistiarum. DIAPSALMA.

In ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israel.

Ibi Benjamin adolescentulus, in mentis excessu. Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.

Manda Deus, virtuti tuæ: confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis.

A templo tuo in Jerusalem: tibi offerent reges munera.

Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: -+ ut excludant eos, qui probati sunt argento.

Dissipa gentes quæ bella volunt, venient legati ex Aegypto: Ethiopia preveniet manus ejus Deo.

Regna terræ, cantate Deo: psallite Domino. DIAPSALMA.

-+ Psallite Deo: qui ascendit super calum cæli, ad orientem.

Eccc dabit vocem suam vocem virtutis, date gloriam Deo: super Israel magnificentia ejus, et virtus ejus in nubibus.

Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel, ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi -+ suæ: benedictus Deus.

1. Rescripsit in eodem eod. sequior manus affectus, juxta Græcum *ὀσσεω*.

2. Tacet in Palatino ms. *diapsalma*.

3. Veronens. ms. *ut intingatur* (August. *tingatur*) paulo post *ingressus tui Deus, etc.* in quem locum videtur Hieronymum epist. ad Sunnam, etc. In fine versiculi pronomen ipsius tacet: tum habet *juvenularum*, pro *juvenum*, neque addit *diapsalma*: et, *Deo Domino*, habet pro *Dominum Deum, etc.*

4. De hoc versiculo Hieronymus multa disseruit, monens scriptoris vitium relinquendum, qui nominativum posuit pro accusativo: licet et in Septuaginta et in *ἱεραϊκῆ* ita reperiretur, *Ἐσώρησαν τὰς ποταμῶν: οὗς ὁ Θεός*, et pro eo quod est *ἰσορροπῶν*, quod et obtinuit consuetudo. Cætera vide in epistola Hieronymiana. MART.

Dixit Dominus: Ex Basan convertar, convertar in profundum maris: donec intingatur pes tuus in sanguine.

Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso: visi sunt gressus tui, Deus, ingressus Dei mei regis, qui est in sancto ipsius.

Prævenierunt principes conjuncti psallentibus in medio juvenum tympanistiarum. DIAPSALMA.

In ecclesiis benedicite Dominum Deum de fontibus Israel.

Ibi Benjamin adolescentior in pavore, principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, et [Ms. tacet et] principes Nephthali.

Manda, Deus, virtutem tuam: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis a templo sancto tuo, quod est in Jerusalem, tibi offerent reges munera.

Increpa feras silvarum, concilium taurorum inter vaccas populorum: ut excludantur hi qui probati sunt argento.

Dissipa gentes, quæ bella volunt, venient legati ex Aegypto: Ethiopia præveniet manus ejus [Ms. suas] Deo.

Regna terræ, cantate Deo, psallite Domino. DIAPSALMA [Ms. tacet DIAPSALMA]. Psallite Deo, qui ascendit super cælos cælorum ad orientem.

Eccc dabit vocem suam, vocem virtutis suæ [Ms. tacet suæ]: date honorem [Ms. gloriam] Deo.

Super Israel magnificentia ejus: et virtus ejus in nubibus.

Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel, ipsi dabit virtutem [Ms. virtutes] et fortitudinem plebi suæ: benedictus Deus.

5. Veronens. ms. *virtuti tuæ, confirma, Deus, quod operaris in nobis, a templo tuo in Jerusalem, tibi offerunt reges munera, increpas feras silvarum: concilia taurorum inter vaccas populorum, ut non excludantur, etc.*

6. Propter statim sequentia isthæc, *diapsalma. Psallite Deo, qui, etc.* dicebant Sunnia et Fretela in isto versiculo non esse scriptum, *psallite Domino*. At prudenter et scite monet eos Hieronymus ne vera pro falsis abjiciant: Ergo, inquit, et vos legite magis quæ vera sunt: ne dum additum suscepistis, quod a propheta scriptum est relinquatis. Sic fieri amat apud sciolos quosdam hujus temporis, qui quod a prophetis scriptum est, relinquunt sæpius, ut addita ea depravata suscipiant. MART.

PSALMUS LXVIII.

IN FINEM, PRO IIS QUI COMMUTABUNTUR DAVID.

Salvum me fac, Deus : quoniam intraverunt aquæ¹ + usque² ad animam meam.

Infixus sum in limo profundi : et non est substantia.

Veni in altitudinem maris : et tempestas demersit me.

Laboravi clamans, rauca facta sunt fauces meae : defecerunt oculi mei dum spero in Deum meum.

Multiplicati sunt super capillos capitis mei : qui oderunt me gratis.

Confortati sunt qui persecuti sunt me, inimici mei iniuste quæ non rapui, tunc exsoluebam³.

Deus, tu scis insipientiam meam : et delicta mea a te non sunt abscondita.

Non erubescant in me, qui expectant te, Domine, Domine virtutum.

Non confundantur super me, qui querunt te, Deus Israel.

Quoniam propter te sustinui opprobrium, operui confusio faciem meam.

Extraneus factus sum fratribus meis : et peregrinus filiis matris meae.

Quoniam zelus domus tuæ comedit me : et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

Et operui in jejuniis animam meam : et factum est in opprobrium mihi.

Et posui vestimentum meum cilicium : et factus sum illis in parabolam.

Adversum me loquebantur qui sedebant in porta : et + in me⁴ : psallebant, qui bibebant vinum.

1. Rectius in Palatino ms. et apud Carum sine obelo legitur ; in Hebræa enim voce לַיִם , totum illud usque ad continetur.

2. Subjungit idem ms. *diapsalma*.

3. Minus hic recte Palatin. ms. voculas *et in*, pro *in me*, obelo prænotat, additque in fine *diapsalma*.

4. Nunc autem ex priori manu in Veronens. ms. immutabuntur, psalmus ipsi David. Ac primo statim versu introierunt, pro intraverunt, ex Augustino.

5. Denuo idem cum Augustino ms. ab sperando, tum altero ab hoc versu, confortati sunt inimici mei, qui me persequantur (penes August. perse-

IN FINEM, PRO IIS QUI COMMUTABUNTUR, PSALMUS DAVID.

Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquæ, usque ad animam meam : infixus sum in limo [Ms. limum] profundi, et non est substantia.

Veni in altitudinem maris : et tempestas demersit me.

Laboravi clamans, rauca facta sunt fauces meæ : defecerunt oculi mei dum spero in Deum meum.

Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

Confortati sunt super me qui sequuntur me, inimici mei : iniuste quæ non rapui, tunc exsoluebam.

Deus, tu scis insipientiam meam ; et delicta mea a te non sunt abscondita.

Non erubescant in me qui te expectant, Dominus Deus virtutum ; non reverentur super me qui requirunt te, Deus Israel.

Quoniam propter te supportavi improprium, operui reverentia faciem meam : exter factus sum fratribus meis, et hospes filiis matris meæ.

Quoniam zelus domus tuæ comedit me : et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

Et operui [Ms. cooperui] in jejuniis animam meam : et factum est mihi in opprobrium.

Et posui vestimentum meum⁶ cilicium : et factus sum illis in parabolam.

Adversum me exercebantur qui sedebant in porta : et in me psallebant, qui bibebant vinum.

quuntur, iniusta : aqua non rapui, tunc redderam (in Vulgat. August. exsoluebam). Deus tu scis (August. scisis) imprudentiam meam, etc. Et, Domine, Domine virtutum non confundantur super me. Et subsequenti versu, propter te sustinuit exprobrationem, et mox alienus, pro exter ; August. alienatus.

6. Idem libri sacrum, pro cilicium, habent : deinde insultabant, pro exercebantur. Tum altero ab hoc versu, salvum me fac de luto, ut non inhæream : erunt ex his qui me oderunt, etc. et, neque corectet, pro urgeat ; et, quoniam suavis est, pro benigna est, etc.

Ego vero orationem meam ad te, Domine : tempus beneplaciti Deus.

In multitudine misericordie tue exaudi me : in veritate salutis tuæ.

Eripe me de luto, ut non infingar : libera me ab iis qui oderunt me, et de profundis aquarum.

Non me demergat tempestas aquarum, neque absorbeat me profundum : neque urgeat super me puteus os suum.

Exaudi me, Domine, quoniam benigna est misericordia tua : secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.

Et ne avertas faciem tuam a puero tuo : quoniam tribulor, velociter exaudi me.

Intende anima mea, + et : libera eam. Propter inimicos meos eripe me.

Tu scis improprium meum, et confusionem meam, et reverentiam meam.

In conspectu tuo sunt omnes, qui tribulant me : improprium expectavit cor meum et miseriam.

Et sustinui qui¹ + simul : contristaretur, et non fuit : et qui consolaretur, et non inveni.

Et dederunt in escam meam fel : et in siti mea potaverunt me aceto.

Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, et in retributiones, et in scandalum.

Obscurentur oculi eorum ne videant : et dorsum eorum semper incurva.

Effunde super eos iram tuam : et furor ira tua comprehendat eos.

Fiat habitatio eorum deserta : + et : in tabernaculis eorum non sit² + qui : inhabilet.

Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt : et super dolorem vulnere meorum addiderunt.

1. Atque hic sine obelo Palatinus ms. legit. Subsequenti versu repositum est secunda manu *esca mea* : et in fine *diapsalma* additur.

2. Neque hic bene Palatin. ms. et Cari editio obelum præmittunt. Altero ab hoc versu *justitia tua*, pro *justitiam tuam*, sequitur manu rescriptum est, ac sequenti additum in eo ms. *diapsalma*.

3. Unus Veronens. ms. cito pro *velociter*, quod tamen, ut alia pleraque, a Vulgata lectione diversum esse, ejus psalterii editor non animadvertit. Cetera cum Augustino, *redime me*, pro *libera*, tum *et confusionem meam*, et *verecundiam*, etc. Non autem quæ sequuntur, qui tribulant, pro *tribulantes*, et *mox anima mea*, pro *cor meum*, et quod expuneto simul adverbio, mecum retinet ; quibus in locis cum

Ego vero orationem meam ad te, Domine : tempus beneplaciti Deus : in multitudine misericordie tuæ, exaudi me, in veritate salutis tuæ.

Eripe me de luto, ut non inhæream ; libera me ex odientibus me, et de profundo aquarum : non me demergat tempestas aquarum.

Neque absorbeat me profundum : neque urgeat super me puteus os suum.

Exaudi me, Domine, quoniam benigna est misericordia tua ; secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.

Ne avertas faciem tuam a puero tuo : quoniam tribulor, velociter exaudi me.

Intende anima mea, et libera eam : propter inimicos meos eripe me.

Tu enim scis improprium meum, confusionem et verecundiam meam : in conspectu tuo sunt omnes tribulantes me.

Improprium expectavit cor meum et miseriam : et sustinui qui simul mecum contristaretur, et non fuit, consolantem me quæsi, et non inveni.

Et dederunt in escam meam fel : et in siti mea potaverunt me aceto.

Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, et in retributionem et in scandalum.

Obscurentur oculi eorum, ne videant : et dorsum illorum semper incurva.

Effunde super eos iram tuam : et indignatio ire tuæ apprehendat [Ms. comprehendat] eos.

Fiat habitatio eorum deserta : et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.

Quoniam quem tu percussisti, ipsi persecuti sunt me [Ms. tac. me] : et super dolorem vulnere meorum addiderunt.

Vulgata adamussim Augustini editiones præferunt. Sed iterum pari consensu, quod subsequitur, et consolantes, et non inveni.

4. Quæ iterum excisa a Veronensi codicis folia recentior manus per septem versus a superiori proxime supplevit, satis hic oscitanter verba, quem tu percussisti, ipsi, etc. prætermisit : tum ei alio sensu, et contra librorum omnium fidem pro meorum legit : quæ tamen lectio perinde ab ejus editore psalterii habetur, ac si cum Vulgata editione, ceterisque libris omnibus consonaret. Sequitur in codice : *Appone iniquitates super iniquitatem eorum, et non intrent in justitia* : tum, *salus tua*, pro *et salus vultus tui*.

Appone iniquitatem super iniquitatem eorum : et non intrent in justitiam tuam.

Deleantur de libro viventium : et cum justis non scribantur.

Ego sum pauper et dolens : salus tua, Deus, suscepit me.

Laudabo nomen Dei cum cantico ;¹ et magnificabo eum in laude.

Et placebit Deo super vitulum novellum, cornua producentem et ungulas.

Videant pauperes, et latentur : quærite Deum, et viceat anima vestra.

Quoniam exaudivit pauperes Dominus : et vinclos suos non desepxit.

Laudent illum cæli et terra, mare et omnia reptilia in eis.

Quoniam Deus salvam faciet Sion : et ædificabuntur civitates Juda.

In inhabitabit tibi : et hereditate acquirunt eam.

Et semen servorum ejus possidebit eam : et qui diligunt nomen ejus, habitabunt in ea.

PSALMUS LXIX.

IN FINEM DAVID, IN REMEMORATIONEM *² EO QUOD SALVUM ME FECIT DOMINUS. :

Deus, in adjutorium meum + intende ; Domine, ad adjuvandum me festina.

Confundantur, et revereantur, qui quærunt animam meam.

Avertantur retrorsum et erubescant, qui volunt mihi mala.

Avertantur statim erubescences, qui dicunt³ -i mihi : Euge, euge.

Exsultent, et latentur in te omnes, qui quærunt te, et dicant semper : Magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

1. Tacet in eodem ms. ut et Græcis plerisque omnibus libris et copula.

2. Voculam eo Palat. ms. et Carus omittunt : atque in textu nomen dumtaxat Domine, asterisco illustrent.

3. Rursus male idem ms. obelum hunc, dnosque alios infra, quibus verbum substantivum prænotatur, obelos prætermittit : subsequenti autem versiculo addit diapsalma.

4. Nodum mei pronomen, quod ipsemet Hieronymus abundare docuit in epistola ad Sunniam et Fretelam, sæd et subsequencia verba, cum cantico

Appone iniquitatem super iniquitates ipsorum : et non intrent in tuam justitiam.

Deleantur de libro viventium : et cum justis non scribantur.

Pauper et dolens ego sum : et salus vultus tui Deus, suscepit me.

Laudabo nomen Dei mei⁴ cum cantico, et magnificabo eum in laude.

Et placebit Deo super vitulum novellum, cornua producentem et ungulas.

Videant pauperes, et latentur : quærite Dominum [Ms. Deum], et vivet anima vestra.

Quoniam exaudivit pauperes Dominus : et vinclos suos non sprexit.

Laudent eum cæli et terra, mare et omnia, quæ⁵ in eis sunt.

Quoniam Deus salvam faciet Sion : et ædificabuntur civitates Judæ, et inhabitabunt ibi.

Et hereditate acquirunt eam, et semen servorum ejus possidebit eam, et qui diligunt nomen ejus, inhabitabunt in ea.

IN FINEM, DAVID, IN REMEMORATIONEM * EO QUOD SALVUM ME FECIT DOMINUS.

Domine Deus, in adjutorium meum intende : Domine, ad adjuvandum me festina.

Confundantur et revereantur inimici mei, qui quærunt animam meam.

Avertantur retrorsum, et erubescant, qui cogitant mihi mala.

Avertantur statim erubescences, qui dicunt mihi : Euge, euge.

Exsultent, et latentur qui quærunt te, Domine : et dicant semper : Magnificetur Dominus qui diligunt salutare tuum.

et, sequoris librarii oscitantia in Veronensi ms. desiderantur.

5. Veronens. ms. quæ repetunt (pro repunt) in eis : August. repentia. Tum, et hereditabunt terram, et semen servorum ejus possidebunt (August. obtinebunt) eam, etc. et, inhabitabunt eam.

6. In titulo idem ms. In recordatione in quo, etc. In textu Domine, quod primum est verbum, tacet : subsequenti versu simul habet pro inimici mei. Tum, avertantur retro, et confundantur, qui, etc. Et, exsultent, et latentur (August. jucundentur) in te omnes qui quærunt te.

Ego vero egenus et pauper + sum ; Deus, adjuva me.

Adjutor meus, et liberator meus + es ; tu, Domine, ne moreris.

Ego vero egenus et pauper sum : Deus, adjuva me.

Adjutor meus et liberator meus es tu, Domine, ne tardaveris.

PSALMUS LXX.

+ PSALMUS DAVID, FILIORUM IGONADAB, ET PRIORUM CAPTIVORUM.

In te, Domine, speravi, non confundar in æternum : in justitia tua libera me, et eripe me.

Inclina ad me aurem tuam, et salva me.

Esto mihi in Deum protectorem, et in locum manitum : ut salvum me facias.

Quoniam firmamentum meum, et refugium meum es tu.

Deus meus, eripe me de manu peccatoris,¹ et de manu contra legem agentis et iniqui.

Quoniam tu es patientia mea, Domine : Domine, spes mea a juventute mea.

In te confirmatus sum ex utero, de ventre matris mee tu es protector meus.

In te cantatio mea semper : tanquam prodigium factus sum multis, et tu adjutor fortis.

Repleatur os meum laude,² + ut cantem gloriam³ tuam : tota die magnitudinem tuam.

Ne projecias me in tempore senectutis : cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.

Quia dixerunt inimici mei mihi : et qui custodiabant animam meam, consilium fecerunt in unum.

Dicentes : Deus dereliquit eum, persequimini, et comprehendite eum, quia non est qui eripiat.

Deus, ne elongeris a me : Deus meus, in auxilium meum respice.

PSALMUS DAVID, FILIOREM JONADAB, ET PRIORUM CAPTIVORUM⁴.

Deus, in te speravi, Domine, non confundar in æternum : in tua justitia libera me et eripe me.

Inclina ad me aurem tuam, et libera me.

Esto mihi in Deum protectorem, et in locum manitum, ut salvum me facias.

Quoniam firmamentum meum, et refugium meum es tu : Deus meus, eripe me de manu peccatoris, et de manu contra legem agentis et iniqui.

Quoniam tu es patientia mea, Domine [Ms. add. Domine] : spes mea a juventute mea.

In te confirmatus sum ex utero, de ventre matris mee tu es meus protector : in te decantatio mea semper.

Tanquam prodigium factus sum multis, et tu adjutor fortis.

Repleatur os meum laude tua, ut possim cantare gloriam tuam : tota die magnificentiam tuam.

Ne projecias me in tempore senectutis : dum [Ms. cum] defecerit virtus mea, Deus, ne derelinquas me.

Quia dixerunt inimici mei mala mihi : et qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum.

Dicentes : Deus dereliquit eum, persequimini, et comprehendite eum, quia non est qui eripiat eum.

Deus, ne elonges a me : Deus meus, in auxilium meum respice.

1. Hic ferme rectius cum obelo ipsam et copulam Palatinus ms. tacet.

2. Deest in Palatin. ms. obelus, quo vicissim Carus pronomen quoque tuam immerito jugulat. Additur et in sine versiculo diapsalma.

3. Subjungit Veronens. codex : Non suprascriptus apud Hebræos. Tam primum textus verbum Deus tacet, cum Augustino, ut videtur : quocum erue me, et erime me legit, et mox salva, August. salvum fac me, pro libera, etc.

4. Veronens. ms. et tu, Domine, adjutor fortis. Repleatur os meum laude, ut hymnum decantem (August. hymno dicam) gloriam, etc. subsequenti versu nomen Deus tacet. Tum vitioso ex librarii errore : Quoniam dixerunt inimici ejus, et qui custodierunt, etc. Paulo post, Deus meus, ne elongeris a me, Deus meus, in adjutorium meum, etc. Ac rursus ex librarii ausu verbo operiantur, additur detrahentes. Tum, ego autem sperabo in te, et adificiam, etc.

Confundantur¹ et deficiant detrahentes anima mea: operiantur confusione et pudore, qui quaerunt mala mihi.

Ego autem semper sperabo: et adiciam super omnem laudem tuam.

Os meum annuntiabit iustitiam tuam, tota die salutare tuum.

Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini: Domine, memorabor iustitiae tuae solius.

Deus, docuisti me a iuventute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua.

Et usque in senectam et senium, Deus, ne derelinquas me.

Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, qua ventura est².

Potentiam tuam et iustitiam tuam, Deus, usque in altissima, quae fecisti magna: Deus, qui similis tibi?

Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas, et conversus vivificasti me: et de abyssis terrae iterum reduxisti me!

Multiplicasti magnificentiam tuam: et conversus consolatus es me.

Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veri-

1. Hunc quoque obelum idem ms. et Carus praetererunt: male.

2. Atque hic alterum *diapsalma* ms. Palatinus apponit, erratque altero ab hoc versu obelum praetermittens.

3. In Veronensi ms. docuisti me, Deus, ex iuventute: et usque in senectam et summam senectutis: quae duo postrema verba, pro et senium, haud sane intelligo, cur ejus psalterii editor, propria Italiae versionis esse, pronuntiet: eoque minus, qua ratione Graecorum verborum tenaciorum fuisse illam, hinc comprobet: denique ex Augustino totum id colligat. Duo, inquit Augustinus, ista nomina (senecta et senium) senectutis sunt, et discernuntur a Graecis: gravitas enim post iuventutem aliud nomen habet apud Graecos, et post ipsam gravitatem veniens ultima aetas aliud nomen habet: nam *πρεσβυτης* dicitur gravis, et *γέρων* senex. Quia vero in Latina lingua duorum istorum nominum distinctio deficit, de senectute ambo sunt posita, senecta et senium: scitis autem esse duas aetates. Nimirum videtur ex hoc loco nobis plane contrarium laudatū editoris argumentis unice exculi. Ac primum, non esse vetustioris Latinae, sive, ut vocat, Italiae versionis ea verba, summam senectutis, cum doceat s. pater, in Latina lingua duorum nominum, *γέρων* et *πρεσβυτης* distinctionem deficere, atque adeo hanc summam senectutis,

Confundantur, et deficiant detrahentes anima mea: operiantur confusione et pudore [Ms. verrecundia] qui quaerunt mala mihi.

Ego autem semper in te sperabo, Domine: et adiciam super omnem laudem tuam.

Os meum pronuntiabit [Ms. annuntiabit] iustitiam tuam, tota die salutare tuum.

Quia non cognovi negotiationes: introibo in potentias Domini.

Domine, memorabor iustitiae tuae solius: Deus docuisti me a iuventute mea, et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua, et usque in senectam et senium, Deus, ne derelinquas me.

Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, qua ventura est.

Potentiam tuam et iustitiam tuam, Deus, usque in altissima quae fecisti magna: Deus, qui similis tibi?

Quantas [Ms. quia] ostendisti mihi tribulationes multas et malas, et conversus vivificasti me, et de abyssis terrae iterum reduxisti [Ms. deduxisti] me!

Multiplicasti iustitiam [Ms. magnificentiam] tuam, et conversus exhortatus [Ms. consolatus] es me: et ego confitebor tibi in vasis psalmo-

quo satis bona distinctio est a simplici senectute, in Latinis ante se libris non exsistisse, persuadet, eoque minus in ea versionis, quam ut voluit, ipsemet laudat, utpote verborum tenaciorum cum perspicuitate sententiae, et cuius certe vulgatissimam lectionem ignorare non potuisset. Alterum aequa contrarium est, scilicet ex ipsius Augustini sensu colligitur, non Graeco phrasae tenaciorum esse, imo ab ea longius evagari lectionem Veronensis codicis, seu versionem, quae ferat summam senectutis: nam August. *πρεσβυτης* dicitur gravis, et *γέρων* senex: contra in hac interpretatione *γέρων* aequivaleret gravi, et *πρεσβυτης* seni: est si quidem in Graeco textu *εως γέρων* et *πρεσβυτης* quibus respondet usque ad senectam et summam senectutis. Sed piget haec persequi, quae si per propositum nostrorum liceret, libentius plane dissimularem. Ego, si quod sentio de ea lectione scire veli, suspicor ex Augustiniana illa ipsa enarratione postmodum fuisse ab studioso ejus psalterii collectore efformatam.

4. Cum Augustino Veronens. ms. *supercenituro*. Quod autem subsequenti versu legerat Martianaeus, quae fecisti malignantia, error visus est manifestus, pro magna, et quem adeo ad aliorum librorum fidem sustulimus.

5. Repetit hic Veronens. ms. proxime superius hemistichium, et de abyssis terrae iterum reduxisti

me, quod nihil dubium est, cum qui Veronense psalterium compegit, ab Augustino accepisset. Consentunt et cetera in eodem ms. *Etenim ego confitebor tibi*; et, *Deus, psallam tibi in citharis, sanctus Israel. Exsultabunt labia mea cum psalmo dixeris tibi*. Et, *adhuc et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam, cum infusi, etc.*

1. Immerito Palatin. ms. et Carus tuum pronomen obelo praenotant: et altero ab hoc versu ms. *diapsalma* subiungit: tum prefixum et copula obelum omittit.

2. Palatin. in *generationem generationum*: qua de lectione videlicet qua ad oppositam columnam observamus. Porro istorum obelum et copulae prefixum praeterit, eoque versui subiungit *diapsalma*.

3. Additur in Palatino ms. *diapsalma*, tum altero ab hoc versu *liberavit* secundis curis repositum est pro *liberavit*.

4. Veronens. ms. *populum cum iustitia*; Aug. unice pronomen tua tacet.

tatem tuam: Deus, psallam tibi in cithara sanctus Israel.

Exsultabunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea, quam redemisti.

Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi et reveriti fuerint, qui quaerunt mala mihi.

rum veritatem tuam, psallam tibi in cithara, Deus sanctus Israel.

Gaudebunt labia mea, dum cantavero tibi: et anima mea, quam redemisti.

Sed et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: dum confusi et reveriti fuerint, qui quaerunt mala mihi.

PSALMUS LXXI.

IN SALOMONEM, PSALMUS.

IN SALOMONEM.

Deus, iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis.

Judicare populum tuum in iustitia: et pauperes tuos in iudicio.

Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam.

Judicabit pauperes populi, et salvos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniantem.

Et permanebit cum sole; et ante lunam in generationem et generationem.

Descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram.

Orietur in diebus ejus iustitia et abundantia pacis: donec auferatur luna.

Et dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum.

Coram illo praecedent Aethiopes: et inimici ejus terram lingent.

Reges Tharsis et insulae munera offerent: reges Arabum, et Saba dona adducent.

Deus, iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis,

Judicare populum tuum in tua iustitia: et pauperes tuos in iudicio.

Suscipiant montes pacem populo tuo: et colles iustitiam.

In sua iustitia iudicabit pauperes hujus populi: et salvos faciet filios pauperum.

Et humiliabit calumniantem; et permanebit cum sole et ante lunam in saeculum saeculi.

Et descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram.

Orietur in diebus ejus iustitia et abundantia pacis: donec extollatur luna.

Et dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis [Ms. lac. orbis] terra.

Coram illo praecedent Aethiopes, et inimici ejus terram lingent [Ms. linguent].

Reges Arabum, et Saba dona adducent.

5. Aliter Veronens. ms. legit, *nequitiae et colles. Iustitia iudica pauperes populi, etc.* quae quidem lectio minus probatur Augustinus: *Quod vero, inquit, alii codices habent.* Suscipiant montes pacem populo et colles, utrosque predicatores evangelicae pacis intelligendos puto, sive praecedentes, sive subsequentes. In his autem codicibus illud sequitur: *In iustitia iudicabit pauperes populi. Sed illi magis codices approbantur, qui habent quod supra exposuimus, suscipiant montes pacem populo, et colles iustitiam.* Puto autem qui Veronense psalterium descripsit, eam praestulit lectionem, quod Graeco pressius adherere: *Ἀναλαβὴν τὰ ὄρη εὐρίαν τὴν καὶ καὶ ὄρηνοι.* *Ἐν δικαιοσύνην χρενί,* x. r. λ. Habet quoque coherenter idem ms. *facies pro faciat.*

6. In eodem ms. *generationis et generationis*: penes Augustinum, *generationes generationum*: in quem locum s. ipse pater: « *Sane*; inquit, *quod est in Graeco γενεὰ γενεῶν, nonnulli interpretati sunt, non generationes, sed generationis generatio-*